

gers van den staat gelijkberechtigd is geworden, moet men het verwijt hooren, dat men het onderwijs duur maakt. Ik wacht altijd nog, dat er links eens iemand zal opstaan, die uit naam van al de partijen aan dien kant ons zal komen danken voor de enorme bedragen, die wij in al die jaren aan de publieke kassen hebben uitgespaard. Immers, nu beginnen ze daar ook in te zien, dat, als gemeente en rijk alles moeten betalen, de bedragen nog al snel oploopen. Ik heb evenwel niet veel hoop op die gunstige gezindheid aan de overzijde. In het historisch proces, dat zich heeft afgewikkeld en waarin stap voor stap aan ons recht werd gedaan, heeft men zich niet gelukkig gevoeld. Men was er daar niet op gesteld, dat een ander dezelfde voorrechten zou gaan genieten, die men zelf al jaren genoot. En bij het stijgen der onderwijs-budgetten is men elkander zuur gaan aanzien, en heeft men gezegd: „Wat wordt dat onderwijs duur!”

Om dat te illustreren, beging men bovendien nog heel eigenaardige vergissingen. Zoo kwam men b.v. met sprekende getallen, waartegen niet valt te redeneeren. (Hier ontleen ik mijn gegevens aan het R.K. Jaarboek voor het Onderwijs 1929.) In 1879 kostte het onderwijs aan rijk en gemeente samen f1.80 per hoofd der bevolking. (Bij een bevolking van 4 miljoen kostte het onderwijs 7½ miljoen gulden.) In 1899 was dat bedrag al gestegen tot f3, in 1909 tot ruim f5, in 1919 tot f10, in 1923 tot f20, alles per hoofd der bevolking.

En waar nu de bijzondere scholen voornamelijk na 1878 zijn opgekomen en na 1890 subsidie zijn gaan slikken of slokken, wat moet ik zeggen, ligt de conclusie voor de hand, dat de bijzondere scholen de oorzaak zijn van die enorme stijging der kosten. Vooral die verdubbeling in 4 jaar tijds van 1919—1923 is natuurlijk het gevolg van de radicale doorvoering van de Onderwijsbeveiliging in 1920.

Men vergeet bij deze vergelijking alleen maar even, dat tot 1920 groote bedragen meer werden uitgegeven voor onderwijs, die evenwel niet kwamen uit de publieke kassen, maar uit de particuliere beurzen. Daarom is de vergelijking van de cijfers vóór en na 1920 alleen al vals. Men zou dan ook de miljoenen moeten kennen, die het bijzonder onderwijs zelf bijeenbracht. Maar men heeft het aan de overzijde blijkbaar altijd erg gepast gevonden, dat wij eerst ons volle pond betaalden voor de openbare school en daarna nog onze aparte onkosten hadden voor eigen onderwijs. De bijzondere school was maar pure liefhebberij en die moesten de liefhebbers zelf maar betalen.

De heer D. de Klerk, toentertijd Lid van de Tweede Kamer voor Rotterdam, vergeleek dat in een debat eens met de mogelijkheid, dat sommige menschen geen gebruik wilden maken van de algemeen beschikbaar gestelde brandspuit. „Was toch duidelijk, dat menschen, die een aparte brandspuit begeerden, die toch ook zelf moesten betalen. Van de consciëntiekreet, die sprak uit de oprichting van de vele bijzondere scholen, begreep men toen blijkbaar aan de linkerkant nog niets.

Gr.

G. MEIMA.

IPERSCHOUW

Het parapsychologische „bewijs” voor het historisch bestaan hebben van Jezus.

In „De Stroom” (vrijzinnig) schrijft Felix Ort:

Deze gedachten kwamen bij mij op na lezing van den parapsychologischen brief van Drs W. H. C. Tenhaeff in de „N. Arnh. Courant” (no. CLXXV), waar de schrijver in vervolg op een beschouwing over de verschijnselen van de bekende gestigmatiseerde van Könnersreuth, Theresia Neumann, verslag geeft van haar „glossolalie” t.o.v. taferelen uit de evangeliegeschiedenis, die zij in den geest heeft bijgewoond. Daarbij hoort zij Arameesch, d.i. de spreektaal in Jezus' dagen, die zeer weinig bekend is en die tegenover het klassieke Hebreeuwsch zich verhoudt als het Hoogduitsch tegenover het Nederlandsch. Het schijnt aan geen twijfel onderhevig, dat Theresia Neumann in den extatischen toestand Arameesch nasprekt. Drs Tenhaeff geeft nu in het aangehaalde opschrift o.a. de Kruiswoorden weer, zoals zij die verstand, deelt ook mede, hoe zij het tooneel als van nabij meemaakt en aanschouwelijk weergeeft, vermeldt ook dat zij van sommige onderdeelen een andere voorstelling geeft dan het evangelieverhaal. Op grond van dit laatste feit weigert Drs Tenhaeff aan te nemen, dat wij hier te doen hebben met een geval van negatieve herinneringsstoornis (dus van opdoemen van verloren kennis).

Hierna haalt de schrijver volgende passage uit den brief van Drs Tenhaeff aan:

„Er zijn onderscheidene argumenten welke pleiten tegen het denkbeeld, dat we hier met vergeten herinneringen te doen hebben, hierbij in aanmerking genomen dat Theresia een totaal ongeletterd boerenkind is, dat zich nauwelijks behoort te voelen in haar eigen taal (waarvan zij een dialect spreekt) weet uit te drukken. Het denkbeeld dat zij ooit in haar leven philologische werken zou hebben ingezien, wordt dan ook algemeen verworpen, daarbij in aanmerking genomen, dat men geen geschriften kent waarin haar Arameesche zinnen letterlijk voorkomen.

„Men heeft natuurlijk ook aan telepathie gedacht. Deze hypothese kan men eenigszins volhouden wanneer zich in haar nabijheid kenners van het Arameesch bevinden.

„Zij spreekt echter ook Arameesche woorden nu, wanneer er niemand in haar nabijheid is, die Arameesch kent. Men kan nu zeggen, dat zij dan nochtans in telepathisch contact staat met een kenner van het Arameesch, ofschoon zij zich daar niet bewust van is, gezien het feit, dat de afstand tuschen afzender en ontvanger erbij het telepathische experiment niet toe schijnt te doen.

„Ik ben van meening, dat een dergelijke hypothese in de eerste plaats een zeer gezocht karakter begint te dragen, en dat bovendien de experimenteele telepathie ons geen recht geeft ons hier op de telepathie-hypothese te beroepen.

„Wie proeven op het gebied der gedachten-overdracht heeft genomen, weet uit ervaring, dat het ongemeen lastig is vlot woorden en zinnen over te brengen. De resultaten, bij Theresia verkregen, zijn „te mooi” om met behulp der telepathie-hypothese te worden verklaard.

„Hoe moeten wij deze dan trachten te verklaren?

„Naar mijn meening is het niet uitgesloten, dat we hier met een soort van helderziendheid en helderhoorheid in het verleden te doen hebben, met een vorm van z.g. psychometrie. Ik heb bij herhaling opgemerkt, dat z.g. psychometrische subjecten bij het betasten van een voorwerp niet alleen gezichts hallucinaties krijgen, doch mede gehoor hallucinaties.

„Nemen wij daarbij in aanmerking, dat zij volstrekt niet altijd een voorwerp noodig hebben om hen de tijdsbaan te doen volgen, dan hebben wij met deze gegevens m.l. een stramen in handen gekregen, waarop voortbordurende wij een redelijke verklaringshypothese kunnen opstellen voor de verschijnselen van glossolalie, zooals men deze bij Theresia Neumann en dergelijke waarneemt.”

Na dit citaat uit het opstel van Drs Tenhaeff gegeven te hebben, besluit Felix Ort zijnerzijds:

Het komt er dus op aan, hoe deze parapsychologische feiten verklaard moeten worden. Afgescheiden van elke betekenis die zijn verklaring uit theologisch oogpunt hebben kan, meent Drs Tenhaeff op zuiver parapsychologisch-wetenschappelijke gronden, dat de (overigens bekende en vastgestelde) eigenschap der psychometrie de eenige aannemelijke verklaring kan opleveren.

Dat wil dus zeggen, dat de parapsychologisch begaafde persoonlijkheid (d.i. Theresia) in haar geest zich verplaatst langs de tijdsbaan tot op 1900 jaar terug, en daar een sensatie krijgt van hetgeen toen inderdaad gebeurd is, te hooren, te zien of te voelen was.

Dat zulk verplaatsen in den geest mogelijk is, staat vast. Dat deze mogelijkheid zich hier voordoet, is hypothese, doch is een hypothese waarvan de mogelijkheid in het algemeen bewezen is. Zoodat ze uit wetenschappelijk oogpunt zeer zeker aandachtige overweging verdient, te meer waar tot dusver elke andere wetenschappelijk-verdedigbare hypothese ontbreekt.

Maar, wanneer men deze psychometrische gave in Theresia aanvaardt, sluit dit tevens in, dat inderdaad het langs parapsychologischen weg waargenomen, dus de historiciteit van den gekruisigde Jezus en de door hem gesproken woorden, werkelijkheid is.

In elk geval, hoe men ten slotte ook hierover denken moge, behoort voortaan met deze lijn van bewijsvoering rekening gehouden te worden.

Ik merk op, dat men hier wel kan zoeken naar een bewijs voor de historiciteit van Jezus, maar dat het „bewijs” niet aanvaard zal worden door wie het niet in het bijbelsch verhaal zelf gelegen acht. Want kracht van bewijs heeft Theresia niet. Zoodra men maar aan één van haar analoge uitingen twijfelen zal (men vergeet toch niet, dat ze ook zeer specifiek roomsche dingen naar voren brengt?) is voor wie zulke „bewijzen” noodig heeft, en toch critische keur uit het materiaal zal doen, de twijfel weer bovengekomen, en heeft hij vasten voet gekregen. Het eenige bewijs is het Woord, dat zelf zegt, geen menschelek bewijs te willen geven of iets van dien aard. Het Woord met zijn auto-pistie.

Over de praedestinatie en Vondel.

In „De Stroom” schrijft dr A. C. S. de Koe over Vondel als bekeerdichter. In het slot wordt een bekend motief opgehaald:

En duidelijker dan ergens is die deernis te vernemen in „Decretum Horribile”, waar een heel teere en fijne toon zich telkens verheft boven de rauwe en harde klanken, waarmee de leer der praedestinatie wordt gehekeld. Haast onduidelbaar schril is de voorstelling van de wanhoop der Moeder, bekommerd om de vraag wie van haar pasgeboren tweeling wel ter verdoemenis mag voorbeschikt zijn. We vragen ons af of hier de grenzen der kunst niet overschreden zijn. En dan komt plotseling de overgang naar het slot: een beeld van loutere lieflijkheid, dat dan toch weer bealoten wordt door een regel, waarin de felheid der satire niet is verloren gegaan maar ontspannen tot humor.

Mijn kraamsiel, sijt getroost, ghy hebt op uwe sij Jehova, die uw saed al meer bemint, als ghy. Hij heeft sijn hartebloed, voor uwe vrucht, vergoten. En teekentse in den boeck der saelge bondgenooten. De hemel is haar erf, hij lockte, met sijn stem. Hij saemeltse, in den schoot van 'nieuw Jerusalem. Veel liefeliker als een' klokken, met haer wieken. Beschaduwet en beschermt het ongepluynde kieken. De waarheit is oprecht: sy hoeft geen plondergrins. Sij toont u 't Paradijs, en d'eer des Cherubijns: Dat syn de steltjes, daer uw' siel om was verlegen:

Die sich, als Duyven, op hun' witte schachtjes, weegen: Veel witter als de melck, die uit uw tepels springht. Sij weyen in het goud en hemelsblau, hoe blijckht Hun' kuyf en sachte pruyck¹⁾, van ingevlochte

[steenon,
Van d'ongenaeckbre son der eeuwigheyd beschoenen
Dit hangwieck, en dat swaeyt den triumfanten palm.
Een ander toekt de snaer, en weckt yvoiren galm,
Een ander blaest de fluyt, een ander gouden nooten
Uit rosebladen leest, een ander onverdroten
Eet mann', een ander leyt der Englen leckernij,
Een ander licht, om Bezaes kinderkerterij.

De kraamvrouw troosten, ja zeker; maar men vergeet te veel, dat Vondel terecht gekomen is bij een dogma (van Rome) dat aan het ongedoopte kind de zaligheid ontzegt, wanneer het water (van den doop) een paar minuten te laat kwam, en de dood van het kind evenzooveel minuten te vroeg. Dan had de doopsleer van Calvijn, den onbekende, toch een troost, die rijk is en groot.

K. S.

¹⁾ Pruyck beteekent in de 17de eeuw nog „haar”.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Wie laat het Formulier toe tot de H. Tafel?

In „De Reformatie” van 27 Mei 1927 plaatste ondergeteekende een stuk, waarin hij betoogde, dat eensdeels denkelijk te velen, doch andersdeels te weinigen toetreden. Dit laatste omdat het Formulier het voorstelt, dat de waarachtige zelfbeproeving, — die den toegang waarlijk ontsluit, — zóó ver moet gaan, dat zij brengt tot het volle besef van de zondevergeving.

En toch, primordiaal komt het alleen hierop aan, of wij, — hoe duister overigens ook nog, — vóór de keus gesteld, met Petrus kunnen zeggen: Heere, tot wien zullen wij heengaan; Gij hebt de Woorden des eeuwigen levens! Gelijk ook overigens naar de Schrift het al of niet in de ziel verbonden zijn aan den Persoon, aan Jezus, beslissend is voor onzen staat. En ook zelfs de Apostelen, al was de eigenlijke weg der verlossing eerst voor hen niet klaar, waren nochtans ware liefhebbers van Jezus. Er is somtijds, wij kunnen wel zeggen, door alle eeuwen heen, en ook nu, dikwijls een slechts langzaam voortgaande ontwikkeling. Het kan m.i. ook gebeuren, dat iemand tot het bedoelde stuk des geloofs vroeger wel eens is gekomen, maar daar op het oogenblik van de noodiging tot toegaan niet recht staat, terwijl toch zijn ziel inderdaad wel den Heiland aanhangt.

In het door mij genoemde artikel wijdde ik verder uit. Nu was mijn bezwaar, dat het Formulier niet laat gevoelen, dat ook zulk een zeer aanvankelijk geloof den toegang tot den Heiligen Disch opent.

Dit bezwaar is nu evenwel in hoofdzak weggevallen, wijl ik tot het inzicht kwam, dat het Formulier onder de gebreken, die ons niet rechtens van de Heilige Tafel afhouden, niet noemt een z w a k geloof, maar meer: een niet-volkomen geloof, een onvolkomen geloof dus (waarvan in zijn uitwerking nog eenig deel of stuk ontbreekt, dat er tot zijn goede ontwikkeling en welstand in behoort).

De m.i. Bijbelsche opvatting wordt alzoo door de bevoordingen van het Formulier niet finaal uitgesloten. Maar toch was het m.i. gewenscht, ja noodig, dat zulk een onvolkomen geloof, dat geen belemmering behoeft, noch mag zijn tot toegaan, met een korte aanduiding beschreven werd. Ik meen, dat dit menige oprechte, doch schuchtere ziel zou ten goede komen.

En om het, toch al niet korte Formulier niet nog te verlengen, kon misschien weggelaten worden de Belijdenis naar de Twaalf artikelen.

A. M. DIERMANSE.

BOEKBESPREKING

K. Schilder, „Christus in Zijn lijden”, deel I: Christus aan den ingang van Zijn lijden. Deel II: Christus in den doorgang van Zijn lijden.

N.V. U.M. J. H. Kok — Kampen, 1930.

Onze lezers weten, dat de gewoonte eisch, dat elke redacteur zijn eigen geschriften aankondigt. Nu deze week het tweede deel van bovengenoemd werk aan den boekhandel is gegeven, zal ik, omdat het derde tot het najaar wachten zal — het is reeds ter perse — er een enkel woord van zeggen. Een „Selbstanzeige” geef ik liever niet; ook op dit punt heb ik al weer wat geleerd. Ik geef alleen enkele notariële gegevens.

Het boek verschijnt in drie deelen. Ze vormen samen één geheel. Elk deel staat evenwel op zichzelf, en is dan ook afzonderlijk verkrijgbaar.

Deel I spreekt over de inleiding van de lijdensgeschiedenis.

Deel II behandelt Christus' proces.

Het werk is eenvoudig geschreven, d.w.z. zóó, dat ieder, die over den Man van smarten als belijder lezen wil, de gedachten moet kunnen volgen. „Lichte kost”, vraagt iemand? Ik wil hem de wedervraag doen: of het geweldigste, dat in de wereld geweest is, „lichte kost” mag heeten. Voorts zij gemeld, dat het eerste deel iets beneden de vijfhonderd pagina's en het tweede iets er boven gekomen is. De uitgever gaf papier, formaat en lettertype, zóóals ik het voor dit boek niet beter zou hebben kunnen begeren.

In dit werk heb ik getracht, den Man van smarten

te te
belijc
van
enkel
overv
voren
werp
heeft
staat
en in
schen
deze
ervan
blad
karn
pr
te be
preek
de ge
Bover
in ee
in be
Ter
meer
in he
Chris
is we
ander
meer
mee
vinde
nis
En

In
schet
rangs
delijk
titel
stof d
inner
moed
hebbe
schill
ook s
De
kreeg
doel
heeft
taake
Het g
dien
waari
gen l
gedul
ander
heid
die a
wezet

De
geeft
matis
achte
ter g
de ge
Wie
in dit
Laat
zijn a
preek
voor
ment
neem
den s
beken
hij be
onder

Bekende f
vraagt gesch
nen voor de

INSP

Bij gebleke
aanstelling o
visie, onkosten
abonnement.
Sollicitatie
No. 31 Burea

HILVER:

TE KOOI

diverse gro

VILLA'S,

en WOOF

Te bevrage

P. C. LASO

laars, Hilver

Tel. 104.

Het adres

PRIMA GE

WIJNEN

B. A.

BOTERSTRAA

Tele